

ČSN ISO 15638-16 - Inteligentní dopravní systémy - Rámec pro kooperativní telematické aplikace pro regulaci komerčních nákladních vozidel (TARV) - Část 16: Monitorování rychlosti vozidla

Aplikační oblast: [Systémy řízení nákladní dopravy](#)

Rok vydání normy a počet stran: Vydána 2015, 68 stran

Zavedení normy do ČSN: originálem

Rok zpracování extraktu: 2018

Skupina témat: Vzdálená regulace nákladní dopravy

Téma normy: Inteligentní dopravní systémy – Rámec pro kooperativní telematické aplikace pro regulaci komerčních nákladních vozidel (TARV) – Část 16: Monitorování rychlosti vozidla

Charakteristika tématu: Důvody a účely monitorování rychlosti jízdy vozidla/dopravní soupravy v rámci TARV a způsob jeho provádění

Úvod, vysvětlení východisek
(inf) Příklady nezávislého zkoušení komunikačních protokolů
Popis architektury, hierarchie, rolí a vztahů objektů
Popis procesu / funkce / způsobu použití
Mechanismus přenosu dat
Popis rozhraní / API / struktury systému
Definice protokolu / algoritmu / výpočtu
Definice reprezentace dat / fyzikálního významu
Datové struktury
Definice konstant / rozsahů / omezení

Úvod

Mezinárodní norma ISO 15638-16 navazuje na základní normu ISO 15638-1 ze sady norem pro jednotný rámec pro regulaci/dohled v nákladní dopravě.

Sada norem ISO 15638 umožní spolupráci povinných aplikací inteligentních dopravních systémů (ITS) (např. tachograf, mýtné), případně i aplikací nepovinných (komerčních). Cílem sady norem je zavést v nákladním vozidle jedinou palubní jednotku pro různé aplikace, která používá kooperativní systém ITS pro regulovaná nákladní vozidla.

Architektura TARV je založena na vztazích tří hlavních aktů: jurisdikce, uživatel a poskytovatel aplikací služeb. V rámci TARV se předpokládá, že většina služeb je poskytována na základě smluv mezi poskytovatelem služeb a uživatelem (s cílem splnit požadavky dané jurisdikcí).

Norma ISO 15638-16 (dále jako "popisovaný dokument") se věnuje monitorování rychlosti nákladního vozidla.

Pro seznam ostatních částí normy ISO 15638 a jejich celkové zaměření je čtenář odkázán na normu samotnou.

Poznámka: Extrakt uvádí vybrané kapitoly popisovaného dokumentu a přejímá původní číslování kapitol.

Užití

Sada norem ISO 15638 vyvinutá pro potřeby australské vlády je vhodná i pro státy v Evropě, Severní Americe, Asii a na Novém Zélandu, protože mimo jiné zvažuje využití ITS pro účely regulace a státního dohledu v nákladní dopravě. Takové služby jsou cílem mnoha zemí. Zajištění provozu jedné normalizované palubní platformy nabízí velký rozsah služeb pro veřejný i soukromý sektor, protože umožňuje vytvoření regulovaných i komerčních služeb.

Státní orgány v jednotlivých zemích rozhodují, co je a co není součástí dohledu (výběrem z norem této sady nebo případným vytvořením nové normy pro další účel). Část 16 normy, ani ostatní části, nevznášejí žádné požadavky na jednotlivé státy, jak mají definovat povinnosti pro provoz regulovaných vozidel na svém území. Sada norem nabízí technické podmínky, usnadňující provoz a interoperabilitu TARV.

Použitelnost sady norem pro české prostředí je aktuální v případě, že vznikne poptávka veřejného sektoru po vyšší regulaci nákladní dopravy. TARV nabízí jednotnou formu telematických aplikací založených na kooperativním systému s komunikací mezi vozidlem, zařízeními na straně infrastruktury, poskytovateli služeb a úřady.

Monitorování rychlosti vozidla může nabízet služby pro zajištění shody rychlosti vozidla (soupravy) s předpisy pro danou kategorii, v daných oblastech nebo na úsecích pozemních komunikací, a související vymáhání.

V některých jurisdikcích může jít o povinnou aplikaci kvůli státnímu dohledu. Cílem bývá ochrana zdraví obyvatel nebo bezpečnost silničního provozu. Jinde může jít o nepovinnou aplikaci bez státního dohledu, podporující dispečery, nebo dohled provozovatele vozidla; shoda s normou zde může nebo nemusí být požadována.

ISO 15638-16 navazuje na základní normu, ISO 15638-1, ze souboru norem pro jednotný rámec pro regulaci/dohled v nákladní dopravě (TARV); pro pochopení kontextu této služby je rovněž důležitá část 6 této normy.

Norma je určena pro tvůrce národních pravidel TARV, státní správu a poskytovatele aplikací: Pro veřejný sektor v ČR představuje návod, jaké požadavky případně vznést, aby se dosáhlo účinné a spolehlivé výměny dat pro monitorování rychlosti vozidla. Pro komerční sektor (výroba palubního zařízení nebo zařízení na straně infrastruktury, poskytovatelé služeb, dat atd.) popisovaný dokument nabízí informace, jak dosáhnout interoperability v národním i mezinárodním měřítku, jakmile se bude monitorování rychlosti vozidla poptávat pomocí TARV.

1. Předmět normy

Tato norma stanoví požadovaná data pro výměnu dat v systémech monitorování rychlosti vozidla. Norma popisuje scénář sledování rychlosti vozidla (VSM) s rolí účastníků a výměnu informací mezi nimi. Popisuje způsob provádění služby a přístup k datům. Na rozdíl od dosavadních systémů dohledu nad rychlostí vozidel ze strany infrastruktury poskytuje tento systém informace o rychlosti přímo z palubního systému IVS. Jakmile je motor v provozu a vozidlo se pohybuje, IVS pomocí přijímače GNSS periodicky generuje zprávy o rychlosti vozidla. Informace o rychlosti mohou být případně spojeny s informacemi o řidiči a/nebo provozovateli vozidla.

Popisovaný dokument poskytuje specifikace pro komunikaci a výměnu dat, kdy mohou být požadovány:

- specifikace poskytované služby (popis prvků služby), ale bez definování detailů o výskytu služby nebo hodnot datových konceptů
- prostředky pro realizaci služby
- aplikační data s definovaným obsahem a v požadované kvalitě

Popisovaný dokument řeší právní a regulační aspekty schvalování a auditu poskytovatelů služeb VSM.

2. Související normy

Ostatní části (normy a technické specifikace) ze sady norem ISO 15638. V literatuře na konci normy je uvedeno dalších 11 souvisejících norem.

3. Termíny a definice

Základní sada termínů je uvedena v části 1 normy, termíny k regulovaným službám v částech 5 a 6. Data ze služeb regulovaných se používají i pro služby neregulované. Nejdůležitějšími termíny části 16 normy jsou:

aplikační služba (*application service*) - služba poskytovaná poskytovatelem služeb, který má bezdrátový přístup k datům systému IVS v regulovaném komerčním nákladním vozidle

poskytovatel aplikační služby (*application service provider, ASP*) - subjekt, který poskytuje aplikační službu

primární poskytovatel služeb (*prime service provider, PSP*) - poskytovatel služeb, který je první smluvní stranou poskytující regulované aplikační služby pro regulované komerční nákladní vozidlo nebo jmenovaný nástupce pro ukončení počáteční smlouvy; primární poskytovatel služeb je také zodpovědný za údržbu instalovaného systému IVS; pokud nebyl systém IVS instalován během výroby vozidla, primární poskytovatel služeb je rovněž zodpovědný za jeho instalaci a uvedení do provozu

stanice ITS; ITS-s (*ITS-station*) - entita v komunikační síti, která se skládá z aplikace, zařízení, sítě a komponent přístupové vrstvy stanovených v ISO 21217, které jsou provozovány v ohraničené domnělé zabezpečené správě

systém IVS; systém ve vozidle (*in-vehicle system; IVS*) - stanice ITS a připojené zařízení zabudované do vozidla

Další termíny a zkratky z oboru ITS jsou obsaženy ve [slovníku ITS terminology](#).

4. Symboly a zkratky

Zde jsou uvedeny pouze vybrané zkratky z normy, relevantní pro tento extrakt:

DLR čtečka řidičského oprávnění (*driving licence reader*)

Dr řidič (*driver*)

DRD záznamové zařízení řidiče (*driver records device*)

GNSS globální navigační satelitní systémy (*global navigation satellite systems*)

J jurisdikce (*jurisdiction*)

Op provozovatel (*operator*)

RFID zařízení pro radiofrekvenční identifikaci (*radio frequency identification device*)

TARV telematické aplikace pro regulaci komerčních nákladních vozidel (*telematics applications for regulated commercial freight vehicles*)

VSM sledování rychlosti vozidla (*vehicle speed monitoring*)

Další termíny a zkratky z oboru ITS jsou obsaženy ve slovníku ITS (www.itsterminology.org).

6 Obecný přehled a rámec

Kapitola (rozsah 0,5 strany) se pouze odkazuje na jiné části normy, kde jsou podstatné informace pro pochopení popisovaného dokumentu:

ISO TS 15638-1 je úvodní částí sady norem a popisuje rámec a architekturu TARV. Národní požadavky na služby i TARV celkově se předpokládají jako odlišné. Čtenář je pro základní informace odkázán na část 1 normy, která je úvodní částí sady norem. Nabízí role a vztahy aktorů.

Komunikací se zabývá část ISO TS 15638-2 normy. Provozní požadavky nabízí část 3 normy. Zabezpečení čtenář najde v části 4 normy. Základní data o vozidle najdeme v části 5 normy. Požadavky na aplikační služby regulované lze nalézt v části 6 normy. Od části 8 jsou části normy zaměřeny na jednotlivé aplikační služby, které tato obecná pravidla využívají.

7 Požadavky na služby využívající generické informace o vozidle

Tato kapitola (rozsah 1 odstavec) se pouze odkazuje na další části normy. K poskytování všech dat nebo částí dat požadovaných na podporu regulované aplikační služby mohou být použity metody přístupů ke generickým informacím o vozidle, které jsou specifikované v ISO 15638-5, kam se tato část normy odkazuje. Definují obecné požadavky k zajištění interoperability dat. Pro regulované služby je čtenář odkázán na část 6 normy.

8 Aplikační služby vyžadující dodatečná data k základním datům o vozidle

(Rozsah kapitoly 1 strana.) Podkapitola 8.1 se pouze odvolává na informace v části normy 6 Regulované aplikace. Kapitola 8 se zabývá:

- požadavky na kvalitu služby
- požadavky na zkoušení
- značením, štitkováním a balením

9 Obecné znaky regulovaných aplikačních služeb TARV

Kapitola (rozsah cca 3 strany) odkazuje na obecné znaky v jiných částech normy. Část 6 specifikuje regulované aplikační služby nabízené poskytovatelem aplikační služby, který je schválen schvalovacím orgánem jako vhodný k poskytování regulované nebo komerční aplikační služby. Popisuje role jurisdikce, schvalovacího orgánu a uživatele. Specifikuje klíčové provozní kroky a aktivity aplikačních služeb systémů TARV. Definuje charakteristiky regulovaných aplikačních služeb. Nabízí obecné sekvence operací pro regulované aplikační služby a popis kvality služeb. Zmiňuje kvalitu softwaru, kvalitu stanice pro monitoring a audity.

K datům se přistupuje v intervalech určených aplikací nebo na vyžádání od poskytovatele aplikačních služeb (ASP). U IVS se předpokládá, že bude současně provádět více aplikačních služeb. Veškeré zpracování dat aplikačních služeb je navrženo v mainframe systému ASP (v cloudu).

Na ochranu dat a informací u poskytovatele aplikační služby je důležité nasadit politiku řízení přístupu zaměstnanců k datům. Obecná ustanovení pro schválení IVS a poskytovatelů služeb musí odpovídat požadavkům ISO 15638-3. Podrobná ustanovení pro žádosti jsou stanoveny režimem příslušné jurisdikce.

Další informace viz ISO 15638-6, článek 9.

Na koncepční úrovni je tedy systém TARV v podstatě jednoduchý, jak je znázorněno na obrázku 1 normy. Obrázek 1 popisovaného dokumentu zobrazuje proces regulované aplikační služby TARV ve vozidle.

10 Monitorování rychlosti vozidla (VSM)

Kapitola 10 je z normy nejdůležitější pro pochopení zásad TARV VSM (rozsah celkem 19 stran). Popis a rozsah služby TARV VSM je vidět na obrázku 1 níže. Kapitola uvádí obecně koncept systému, jeho cíle a zaměření. Jsou uvedeny strategie, taktiky, politiky a opatření ovlivňující TARV VSM.

10.1 TARV VSM service description and scope

10.1.1 TARV VSM use case

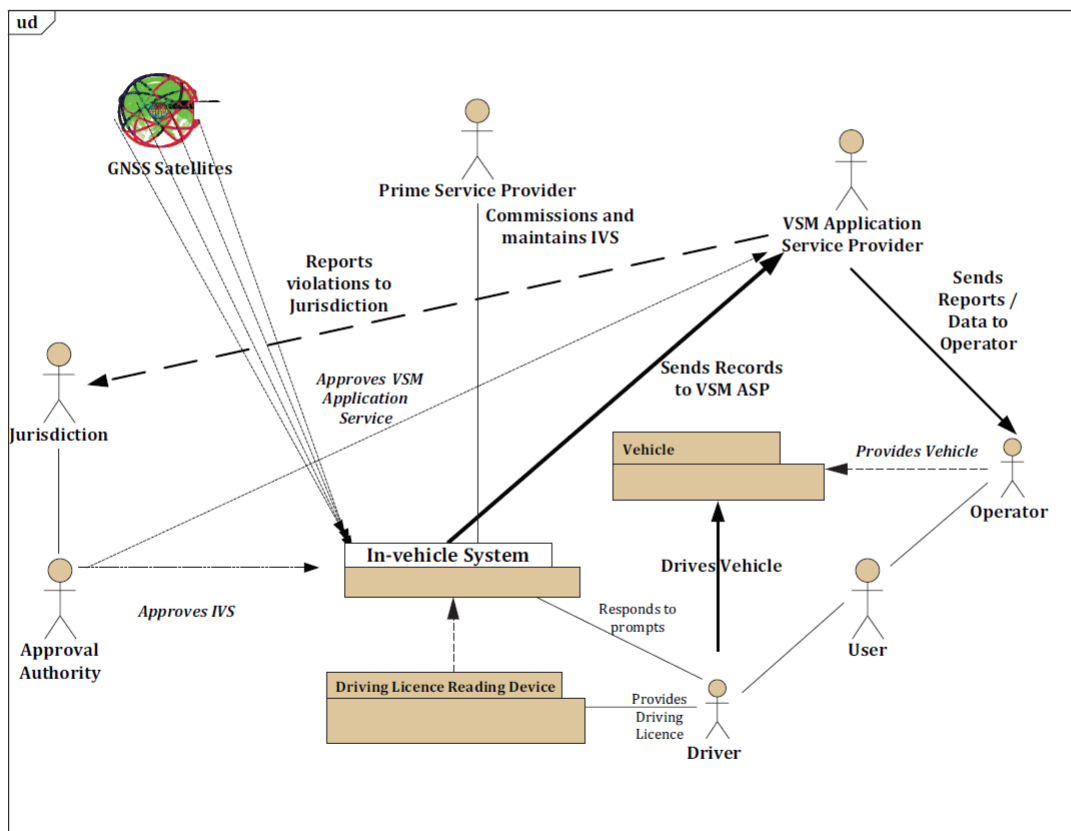

Figure 2 — TARV vehicle speed monitoring (TARV VSM) use case

Obrázek 1 - Příklad užití TARV VSM (obr. 2 normy)

Dále je uveden popis služby. TARV VSM pro monitorování rychlosti vozidla se může v různých jurisdikcích vyskytovat v různých formách, proto je obrázek 1 výše příkladem, ne požadavkem. Služba bude pravděpodobně pojmenována dle zaměření a regulačního prostředí, ve kterém je vytvořena: monitorování rychlosti vozidla, kontrola rychlosti vozidla, monitorování rychlosti těžkých nákladních vozidel, vymáhání rychlostních přestupků atd.

Palubní systém má splňovat požadavky i jiné jurisdikce nebo poskytovatele aplikační služby, aby vozidlo a vybavení mohly vyhovět rozdílným požadavkům různých jurisdikcí v zahraničí. Na obrázku 1 je uveden příklad, kdy jurisdikce požaduje zprávy o nedodržení povolené rychlosti a kdy je sledováno dodržování předpisů. Jejich nedodržení může mít za následek stíhání za přestupek nebo trestný čin.

Monitorování rychlosti vozidla je aplikační služba, která nabízí tři možnosti, kdy cíle, a tedy i požadavky, pro každý z těchto tří aspektů, se do jisté míry liší:

- sledovat rychlost regulovaného vozidla pro regulační účely
- sledovat rychlost pro účely dohledu, který se týká kombinací řidiče/regulovaného vozidla
- sledovat rychlost regulovaného vozidla pro účely řízení provozu vozového parku

Provozování TARV VSM je možné pouze tehdy, pokud jurisdikce přesvědčí veřejnost, že regulovaná nákladní vozidla jsou zvláštní třídou vozidla a je ve veřejném zájmu, aby se zajistilo, že nebudou porušována omezení týkající se povolené maximální rychlosti nebo bude rychlost sledována bez regulátora, jen pro komerční účely.

Pokud jde o vymáhání, jurisdikce může přizpůsobit dopravní předpisy tak, aby vyhovovaly metodě TARV pro sběr dat. Je pravděpodobné, že služba TARV VSM bude vytvořena jako jedna z řady opatření pro regulaci.

Výskyty TARV VSM mohou používat tradiční identifikaci řidiče nebo používat palubní identifikaci s čtecím zařízením řidičských průkazů připojeným k IVS. Prostředky pro poskytování identifikace řidiče nejsou blíže definovány. Nicméně mohou to být řidičské průkazy formou čipových karet, RFID zařízení, průkazy s čárovým kódem, dotykovou pamětí nebo podobné zařízení s údaji z digitálního tachografu. Nejvhodnější je z TARV využít DLR nebo DRD, pokud jsou přítomny, i pro službu VSM.

Při monitorování rychlosti vozidel TARV pracuje stejným způsobem jako většina systémů GNSS. Musí být předem rozhodnuto, zda bude rychlost vozidla srovnávána s povolenou rychlostí pro konfiguraci vozidla (nebo soupravy) zaznamenanou v mapě uložené přímo v IVS nebo srovnávána vzdáleně pomocí softwaru aplikační služby, jakmile jsou data o rychlosti předána z IVS aplikační službě VSM.

Dále se kapitola zabývá aktivitami a interakcí mezi přímými účastníky a účastníky třetích stran, jasným rozdělením odpovědnosti a delegovaných orgánů pro TARV VSM včetně specifikace formou tabulky viz níže.

Tabulka 1 - Aktoři v TARV VSM, jejich role, činnosti a interakce (výpis z tab. 1 normy jako příklad)

Aktor	Role	Aktivity	Interakce
provozovatel (Op)	Poskytuje regulované nákladní vozidlo	Zaměstnává řidiče	Vůči Dr: Kontrakuje řidiče
	Používá regulované nákladní vozidlo pro obchod a logistiku	Provozuje regulované nákladní vozidlo	Vůči J: Registruje regulované nákladní vozidlo Vůči PSP: Kontrakuje, dostává službu Vůči ASP: Kontrakuje, dostává službu
		Dostává zprávy od ASP	

Je uvedeno vybavení požadované pro provoz monitorování rychlosti vozidla.

Provozní sekvence TARV VSM jsou specifikovány textem i obrázky. Obrázek 3 normy zobrazuje celý proces s postupnými kroky služby. Je popsáno 12 částí služby (TARV VSM service elements; TARV VSM SE).

Odstavec Generické údaje TARV VSM nabízí tabulku 2 normy s obsahem dat záznamu o rychlosti vozidla. Specifické požadavky na kvalitu služby TARV VSM, požadavky na zkoušení, a schvalování IVS a poskytovatelů služby jsou v závěru kapitoly.

11 Prohlášení o patentech a duševním vlastnictví

Rozsah 2 odstavce.

Popisovaný dokument obsahuje dvě přílohy, které jsou velmi důležitým příspěvkem normy, přestože jsou pouze jako informativní.

Příloha A (informativní): ASN.1 pro datové koncepty ISO 15638-16

Rozsah 2,5 strany.

Příloha B (informativní): Nezávislé zkoušení protokolů definovaných v této části 15638

Rozsah 18 stran.